

ВСТУПНЕ СЛОВО

Черній В.В.,

ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
доцент

Основні напрями реформування національного законодавства України на сучасному етапі

Розбудова громадянського суспільства і демократичної правової держави в Україні відбувається в умовах євроінтеграційних процесів, зближення правових систем і глобалізації права, співробітництва з іншими країнами, міжнародними організаціями. Їх спільною основою є існуючі демократичні стандарти, врахування національних інтересів держав, потреб територіальних громад, забезпечення сталого цивілізаційного розвитку.

З часу проголошення незалежності України розпочався процес реформування національного законодавства, що зумовлений змінами в організації суспільно-політичного, соціального та економічного розвитку, переходом від тоталітаризму до демократії, від централізованої до децентралізованої системи влади. Тому є усі підстави стверджувати, що вітчизняне законодавство у якості національного феномену почало розвиватися, по суті, з отриманням незалежності нашої держави.

Кардинальне реформування правової системи України, у першу чергу, системи законодавства проводилось і продовжує здійснюватись шляхом реалізації конституційних принципів демократії, гуманізму, свободи і справедливості, політичного, економічного й ідеологічного плюралізму, законності і правопорядку.

Без належного законодавчого забезпечення неможливо було б здійснити конституційну, адміністративну, судову, муніципальну, земельну, бюджетну, податкову та ряд інших реформ. Стосовно реформування системи органів внутрішніх справ варто відзначити те, що удосконалення законів, інших нормативно-правових актів сприяли ефективному виконанню покладених функцій і завдань, оптимізації їх організаційної структури, запровадженню нових інститутів, зміні пріоритетів в діяльності, забезпеченню їх відкритості, взаємодії з громадськими об'єднаннями і населенням.

Саме законодавством передбачено перелік обов'язків і прав працівників правоохоронних органів, у тому числі при створенні відповідних умов для захисту прав, законних інтересів людини і громадянина, у сфері забезпечення правопорядку, суспільного порядку та національної безпеки.

Можна підкреслити певну своєрідність чи унікальність системи законодавства України, оскільки для неї характерними є такі тенденції як наступність, інтеграція і диференціація, уніфікація і спеціалізація, кількісні і якісні зміни розширення правового регулювання тощо. Зокрема сформовані нові галузі та інститути – міграційне, митне, інформаційне,

підприємницьке, господарське, муніципальне, транспортне, медичне законодавство, законодавство з питань соціального забезпечення, національних меншин тощо, які іноді випереджають розвиток відповідних галузей та інститутів права.

Відомо, що основним завданням законодавства є створення визначеної, стабільної правової основи для здійснення демократичних перетворень, забезпечуючи регулятивно-організуючі, стимулюючі завдання в суспільстві. У цілому високим є рівень демократизації законотворчого процесу, використання позитивного зарубіжного досвіду і громадської думки. Однак система національного законодавства не є остаточно сформованою, її подальший розвиток спрямований на прийняття випереджувальних реалістичних, ефективно діючих законів і заповнення правових прогалин, наприклад, щодо організованої злочинності, внесення змін і доповнень до Конституції України, виборчого, інформаційного, бюджетного, податкового, цивільного, земельного, процесуального, іншого законодавства.

За останнє десятиріччя української історії можна відзначити ряд проблем, пов'язаних з гармонізацією національного законодавства в різних галузях, імплементації міжнародних і європейських правових стандартів, наближенням законів та інших нормативно-правових актів до правових актів Європейського Союзу, ряду інших організацій. Зближення правових систем європейських держав є найважливішою традицією формування галузей національного законодавства, для інтеграції у європейське та світове співтовариства, входження у єдиний правовий простір, тому потребує зважених політичних рішень, своєчасних реформ правової системи.

У той же час, вітчизняне законодавство є очевидно недосконалим, воно розвивається доволі хаотично, іноді залежно від політичної кон'юнктури, є значною мірою неупорядкованим, суперечливим, складним і подекуди унеможливується його реалізація. Спостерігається ігнорування правил законодавчої техніки, порушення принципу розподілу влад, інших демократичних принципів, нерациональне делегування законодавчих повноважень. Внаслідок цього суттєво знижується ефективність регулювання суспільних відносин, послаблюється стан законності і рівень правопорядку в країні, задекларовані численні права і свободи людини і громадянина складно забезпечити і захистити на практиці.

Усе це змушує проаналізувати теоретичні та прикладні аспекти розуміння природи і структури, специфіки реалізації законодавства як явища сучасної правової дійсності, суперечливу історію еволюції і перспективи розвитку, визначити його роль як чинника суспільних перетворень, процесу демократизації загалом. Останні події у нашій державі свідчать, що законодавець змушений оперативним чином реагувати на виклики і загрози миру, національній безпеці, життю і здоров'ю населення, територіальній цілісності держав, національній єдності і злагоді.

Ліберальні демократичні цінності і принципи можуть бути сприйняті суспільством з високим рівнем правової культури, розвиненою економічною і правовою системою, науково обґрунтованою, законодавчо визначеною і реалізованою державною правовою політикою, ефективними

механізмами виконання законів. Демократичність законодавства може бути засвідчена шляхом практичної реалізації, створення дієвої системи державних гарантій і захисту прав людини на рівні міжнародних та європейських стандартів, сприяння переходу до відкритого громадянського суспільства. Це дасть змогу закріпити інститути народовладдя, створити конституційні інституції і процедури, гарантії від незаконного обмеження прав і свобод людини, інтересів юридичних осіб, прискорити здійснення економічних реформ та гарантувати Україні повноправний єдиної демократичної правової держави.

Ратифікація Угоди про асоціацію з ЄС стала логічною крапкою у боротьбі за цивілізаційний вибір нашого народу. Керівництво держави докладає усі зусилля для успішної реалізації цієї Угоди яка набирає чинності з 1 листопада 2014 року. Нещодавно Президент України Петро Порошенко представив національний план реформ – «стратегією-2020». Угода про асоціацію не змінить реальність з 1 листопада, це поступовий еволюційний процес. В угоді все розписано на 10 років, для її успішної реалізації потрібен час і зусилля кожного українця.

Чи пройде великий Європейський шлях Україна ефективно та результативно залежить від волі керівництва та від кожного з нас.

Особливо хочеться наголосити на значенні юридичної науки, її представників у визначенні та обґрунтуванні перспективних напрямів реформування та розвитку законодавства України.

Тому, цілком природно, що від провідних науковців України керівництво держави очікує конкретні законодавчі пропозиції щодо реформування законодавства України в умовах Євроінтеграції. Впевнений що кращі науково-педагогічні працівники академії та інших навчальних закладів, молоді науковці – студенти інституту, котрі беруть участь у роботі сьогоднішньої конференції внесуть цікаві пропозиції по обговорюваній темі. Щиро бажаю Вам творчої, плідної, роботи.

Наукова та інноваційна діяльність як складова розвитку системи освіти МВС України

Чернявський С.С., проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

З вищою юридичною освітою пов'язана розбудова правової держави, здійснення визначених Конституцією і Президентом України реформ у правоохоронній сфері.

Готовність і здатність працівників правоохоронних органів вирішувати в складних соціально-політичних та економічних умовах завдання по охороні громадського порядку, боротьби зі злочинністю, зміцненню суверенітету і територіальної недоторканості держави, вимагають постійного зростання професіоналізму кадрів, їх глибоких знань, аналітичного складу мислення, вміння прогнозувати події та адекватно реагувати на них. Це, в свою чергу, потребує належного рівня підготовки правоохоронців у відомчих вишах та відповідної кваліфікації науково-педагогічного складу.